

Uitkomsten controle en overige informatie 2018

Rapportage voor het algemeen bestuur

GR Havenschap Groningen Seaports | April
2019

VERTROUWELIJK

De leden van het algemeen bestuur van
GR Havenschap Groningen Seaports
Postbus 20004
9930 PA DELFZIJL

Groningen, .. april 2019

REQ2374545/ks

Uitkomsten controle en overige informatie 2018

Geachte leden van het algemeen bestuur,

Het doet ons genoegen u verslag uit te brengen omtrent de uitkomsten van onze accountantscontrole van de jaarrekening 2018 van Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Groningen Seaports (hierna: GR Havenschap Groningen Seaports of GR).

Wij willen u over de volgende onderwerpen informeren:

- ▶ de status van de accountantscontrole en openstaande punten;
- ▶ de reikwijdte van de accountantscontrole;
- ▶ de belangrijkste uitkomsten.

Dit rapport bevat zaken die wij belangrijk vinden te delen alsmede verplichte informatie.

De huidige veranderingen in het accountantsberoep, mede geïnitieerd door onze beroepsgroep NBA, de politiek en de AFM, gericht op verbetering van de kwaliteit en versterking van de onafhankelijkheid, ondersteunen wij volledig.

In dit verband onderstrepen wij het belang van het voeren van een open en eerlijke dialoog met u als lid van het algemeen bestuur. Dit vormt een essentieel onderdeel van het controleproces en van de corporate governance als geheel.

Het concept van dit verslag hebben wij afgestemd met

de secretaris. Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan het dagelijks bestuur van GR Havenschap Groningen Seaports.

Wij stellen het op prijs een en ander persoonlijk toe te lichten of eventuele vragen omtrent deze of andere met de controle verband houdende zaken te beantwoorden.

Hoogachtend,
Ernst & Young Accountants LLP

drs. R.T.H. Wortelboer RA

Inhoud

Kernpunten uit onze rapportage

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

- ▶ Onze analyse van de gehanteerde grondslagen
- ▶ Onze analyse van de financiële positie
- ▶ Aandachtspunten en bevindingen in de controle

Kwaliteit beheersorganisatie

- ▶ Bevindingen interne beheersing en automatisering
- ▶ Overwegingen met betrekking tot fraude en het risico op management override

Rechtmatigheidsbeheer

4

Bijlagen

- ▶ Controleaanpak 17
- ▶ Jaarverslag 19
- ▶ Onafhankelijkheid 20
- ▶ Verklaring van de verantwoordelijkheden 22
- ▶ Overzicht controleverschillen 24

5

11

Totaal aantal pagina's: 25

13

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van de financiële positie

Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Risico's

In het jaarverslag is onder andere de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing opgenomen, welke informatie bevat over de weerstandscapaciteit, de risico's en het beleid dat hieromtrent gedurende 2018 is gevoerd.

Uit de paragraaf Weerstandsvermogen en risicomanagement blijkt dat de risico's van GR Havenschap Groningen Seaports voornamelijk betrekking hebben op de waardering van de deelneming in Groningen Seaports N.V. (ultimo 2018: € 198,1 miljoen), alsmede de waardering van de aan Groningen Seaports N.V. verstrekte lening (ultimo 2018 € 22,0 miljoen). Tot slot loopt de GR nog risico uit hoofde van de verstrekte borgstellingen aan Groningen Seaports N.V. van maximaal € 268,0 miljoen. Deze borgstelling van € 268,0 miljoen heeft betrekking op de (verwachte) financieringsbehoefte voor de reeds geaccordeerde projecten, vervangingsinvesteringen, interne projecten en onvoorziene projecten. Daarnaast is door GR Havenschap Groningen Seaports een borgstelling van maximaal € 83,5 miljoen verstrekt aan Groningen Seaports N.V. ten behoeve van de lopende renteswap met een hoofdsom van € 100,0 miljoen.

Het risicoprofiel van GR Havenschap Groningen Seaports hangt dan ook nauw samen met de risico's van Groningen Seaports N.V.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Ultimo 2018 bedraagt de beschikbare weerstandscapaciteit van GR Havenschap Groningen Seaports € 219,9 miljoen, zijnde de algemene reserve.

Toereikendheid weerstandsvermogen

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicomanagement concludeert GR Havenschap Groningen Seaports dat de beschikbare weerstandscapaciteit van € 219,9 miljoen voldoende is om een eventuele afwaardering van de deelneming in Groningen Seaports N.V. te kunnen afdekken. In de toekomst zal het risicoprofiel van de door GR Havenschap Groningen Seaports verstrekte borgstellingen afnemen door afname van de financieringsbehoefte en aflossingen op de langlopende schulden van Groningen Seaports N.V.

Wij zijn van mening dat de paragraaf Weerstandsvermogen en risicomanagement hiermee toereikend inzicht biedt in de weerstandscapaciteit, de risico's en het beleid dat hieromtrent gedurende 2018 is gevoerd.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Inleiding

Deelneming Groningen Seaports N.V.
en langlopende vordering op
Groningen Seaports N.V. juist
gewaardeerd in de jaarrekening 2018

Deze paragraaf geeft een uiteenzetting van de werkzaamheden en bevindingen ten aanzien van de belangrijke aandachtsgebieden in de controle die nog niet eerder in dit verslag zijn toegelicht.

Na de verzelfstandiging van Groningen Seaports N.V. in juni 2013 bestaat de activa van GR Havenschap Groningen Seaports vrijwel geheel uit de deelneming in Groningen Seaports N.V. (boekwaarde ultimo 2018: € 198,1 miljoen) en een verstrekte langlopende lening aan Groningen Seaports N.V. (boekwaarde ultimo 2018: € 22,0 miljoen). Omdat dit de belangrijkste activa van de GR betreffen, hebben wij tijdens onze controle expliciet aandacht besteed aan de juiste waardering van de deelneming in Groningen Seaports N.V. en de verstrekte lening aan Groningen Seaports N.V.

Omdat wij voor onze controle van de waardering van de deelneming in Groningen Seaports N.V. gebruikmaken van de werkzaamheden van de accountant van Groningen Seaports N.V., hebben wij op grond van NV COS 600 (Speciale overwegingen - Controles van financiële overzichten van de groep, inclusief de werkzaamheden van accountants van groepsonderdelen) specifieke controlewerkzaamheden uitgevoerd om vast te stellen dat wij in het kader van de controle van GR Havenschap Groningen Seaports gebruik kunnen maken van de werkzaamheden van de betreffende accountant.

Deze werkzaamheden omvatten onder meer het kennisnemen van de uitkomsten van de tussentijdse controle, de controleaanpak en het uitvoeren van een review op het dossier van de accountant van Groningen Seaports N.V., waarbij specifiek aandacht is besteed aan de controle van de waardering van de materiële vaste activa van Groningen Seaports N.V. Op basis van deze werkzaamheden hebben wij vastgesteld dat wij in het kader van de controle van de jaarrekening 2018 van GR Havenschap Groningen Seaports gebruik kunnen maken van de door de accountant van Groningen Seaports N.V. uitgevoerde werkzaamheden.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Verplichtingen uit hoofde van de borgstellingsovereenkomst juist en volledig toegelicht in de jaarrekening 2018

Wij merken op dat op grond van het BBV deelnemingen gewaardeerd dienen te worden tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs of lagere marktwaarde. Voor GR Havenschap Groningen Seaports bedraagt deze € 198,1 miljoen, zijnde het geplaatst kapitaal van Groningen Seaports N.V. Zolang het eigen vermogen van Groningen Seaports N.V. minimaal € 198,1 miljoen bedraagt, vindt waardering van de deelneming in de GR plaats tegen de historische vervaardigingsprijs van € 198,1 miljoen. Mocht het eigen vermogen van Groningen Seaports N.V. in de toekomst als gevolg van verliezen onder deze historische vervaardigingsprijs van € 198,1 miljoen dalen (dan wel de marktwaarde van de deelneming duurzaam lager liggen dan de historische vervaardigingsprijs van € 198,1 miljoen), dan dient in de jaarrekening van de GR afwaardering van de deelneming in Groningen Seaports N.V. plaats te vinden naar deze lagere marktwaarde. Wij hebben vastgesteld dat het eigen vermogen van Groningen Seaports N.V. ultimo 2018 meer is dan € 198,1 miljoen. Een afwaardering is per ultimo 2018 derhalve niet aan de orde.

In 2016 heeft GR Havenschap Groningen Seaports een volledige (100%-)borgstelling afgegeven aan Groningen Seaports N.V. voor de nieuwe lange termijn financiering die in 2016 door Groningen Seaports N.V. is aangetrokken, omdat is gebleken dat financiële instellingen geen financiering zonder volledige borgstelling door de GR aan Groningen Seaports N.V. willen verstrekken.

Op grond van de afgesloten borgstellingsovereenkomst heeft GR Havenschap Groningen Seaports een 100%-borgstelling verleend aan Groningen Seaports N.V. voor de projecten waarvoor voor de verzelfstandiging een besluit is genomen, met een maximum van € 268,0 miljoen. Daarnaast heeft GR Havenschap Groningen Seaports een 100%-borgstelling verleend voor de uit de lopende renteswap van Groningen Seaports N.V. voortvloeiende verplichtingen. Deze renteswap heeft een hoofdsom van € 100,0 miljoen en een looptijd tot 2042.

Wij hebben vastgesteld dat de uit de borgstelling voortvloeiende verplichtingen juist en volledig zijn toegelicht in de jaarrekening 2018.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Toelichting op de Wet normering topinkomens in de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingevoerd. Op basis van deze wet is de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector in dienstverband en bij ontslag wettelijk gemaximeerd.

Voor de bezoldiging van topfunctionarissen geldt naast de maximering een publicatieverplichting in de jaarrekening. Dit geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen, indien zij de maximale bedragen van topfunctionarissen overschrijden.

In het kader van de jaarrekening 2018 heeft GR Havenschap Groningen Seaports een analyse uitgevoerd van de topfunctionarissen binnen de organisatie. Tevens heeft GR Havenschap Groningen Seaports vastgesteld of er functionarissen zijn die een hogere bezoldiging dan de gestelde maxima kennen. Hiervan is in 2018 geen sprake. Deze informatie heeft GR Havenschap Groningen Seaports opgenomen in de toelichting op de jaarrekening.

Wij hebben de juistheid en volledigheid van deze toelichting gecontroleerd en hebben vastgesteld dat de toelichting op de WNT voldoet aan de daaraan te stellen eisen.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Invoering vennootschapsbelastingplicht voor overheidsbedrijven

Op 1 januari 2016 is de Wet Vpb-plicht overheidsondernemingen ingevoerd, waardoor een groot aantal directe en indirecte overheidsondernemingen onder voorwaarden belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting (Vpb) zijn geworden. Provincies, gemeenten en hun gemeenschappelijke regelingen met rechtspersoonlijkheid worden belastingplichtig, voor zover zij een fiscale onderneming drijven. Hetzelfde geldt voor door provincies/gemeenten beheerste stichtingen en verenigingen.

Veel kapitaaldeelnemingen, waaronder bv's, nv's en coöperaties, worden zelfs belastingplichtig voor ál hun activiteiten. De regeling kent een aantal algemene en specifieke vrijstellingen op basis waarvan de Vpb-plicht mogelijk (deels) beperkt kan worden.

In 2017 heeft GR Havenschap Groningen Seaports de gevolgen voor de invoering van de vennootschapsbelastingplicht nader in kaart gebracht. Op basis van door externe adviseurs uitgevoerde analyses stelt GR Havenschap Groningen Seaports zich op het standpunt dat de GR niet belasting- en aangifteplichtig is. De voornaamste reden hiervoor is dat het naar mening van GR Havenschap Groningen Seaports verdedigbaar is dat geen fiscale onderneming wordt gedreven.

Wij merken overigens wel op dat een van de belangrijkste uitgangspunten in de uitgevoerde analyse is dat:

- ▶ de activiteiten die door GR Havenschap Groningen Seaports worden uitgevoerd dermate verweven zijn dat zij in gezamenlijkheid moeten worden beoordeeld voor de vraag of sprake is van een onderneming;
- ▶ de dienstenvergoeding welke door Groningen Seaports N.V. in rekening wordt gebracht aan GR Havenschap Groningen Seaports en de borgstellingsvergoeding welke door GR Havenschap Groningen Seaports in rekening wordt gebracht aan Groningen Seaports N.V. op zakelijke grondslagen ("at arm's length") zijn gebaseerd.

Op dit moment heeft GR Havenschap Groningen Seaports haar standpunten omtrent de belasting- en aangifteplicht nog niet definitief afgestemd met de fiscus. Wij hebben begrepen dat GR Havenschap Groningen Seaports deze afstemming in samenspraak met Groningen Seaports N.V. opakt.

Wij wijzen u erop dat er een kans bestaat dat uit de afstemming met de fiscus zou kunnen blijken dat GR Havenschap Groningen Seaports voor een deel van haar activiteiten belastingplichtig is. Op basis van de in afgelopen jaar uitgevoerde analyses kunnen wij ons echter vinden in het standpunt van GR Havenschap Groningen Seaports dat deze niet belasting- en aangifteplichtig is. Om deze reden is in de jaarrekening 2018 een bedrag van € nihil aan vennootschapsbelasting verantwoord.

Kwaliteit beheersorganisatie

Bevindingen interne beheersing en automatisering

Algemeen

Bij de planning en uitvoering van de controle van de jaarrekening 2018 van GR Havenschap Groningen Seaports hebben wij de interne beheersmaatregelen, welke onderdeel uitmaken van de administratieve organisatie van uw GR, in onze overwegingen betrokken. Wij hebben de opzet, het bestaan en de werking van interne beheersmaatregelen onderzocht voor zover wij dit in het kader van de jaarrekening noodzakelijk achten en niet met het doel om een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing te geven. Wij hebben geen onderzoek naar de effectiviteit van de interne beheersing verricht, anders dan dat relevant is voor onze jaarrekeningcontrole.

Gegeven de beperkte omvang van de (administratieve) organisatie van GR Havenschap Groningen Seaports hebben wij dit jaar specifiek aandacht besteed aan de processen inkopen en betalingsverkeer. Wij hebben vastgesteld dat adequate waarborgen zijn getroffen om de risico's voortvloeiende uit de beperkte omvang van de organisatie (welke feitelijk is beperkt tot de secretaris) te mitigeren.

Wij hebben geen verdere bevindingen ten aanzien van de interne beheersing van GR Havenschap Groningen Seaports geconstateerd.

Automatisering

Onze controle was niet primair gericht op het doen van een uitspraak omtrent de continuïteit en betrouwbaarheid van (delen van) de geautomatiseerde gegevensverwerking en wij hebben daartoe ook geen opdracht van het dagelijks bestuur ontvangen. De jaarrekeningcontrole heeft echter geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht.

Kwaliteit beheersorganisatie

Overwegingen met betrekking tot fraude en het risico op management override

Fraude en de naleving van wet- en regelgeving

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en het ontdekken van fraude berust zowel bij het algemeen bestuur als het dagelijks bestuur. Het is van belang dat het dagelijks bestuur, onder toezicht van het algemeen bestuur, sterk de nadruk legt op het voorkomen van fraude, waardoor de gelegenheden tot het plegen van fraude kunnen afnemen, alsmede op het ontmoedigen daarvan, waardoor personen ervan kunnen worden weerhouden om fraude te plegen omwille van de waarschijnlijkheid dat die wordt ontdekt en bestraft.

Gezien de aard van de activiteiten van GR Havenschap Groningen Seaports hebben wij ten behoeve van onze controle geen specifieke frauderisico's onderkend. Op basis van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden hebben wij geen indicaties voor fraude geconstateerd. Daarnaast heeft het dagelijks bestuur ons bevestigd geen indicaties te hebben voor fraude.

Naleving wet- en regelgeving en overige

Wij informeren het algemeen bestuur over illegale handelingen waarbij het hoger kader is betrokken en over fraude en illegale handelingen (of deze nu door het hoger kader of door andere werknemers zijn veroorzaakt) die een onjuistheid van materieel belang in de jaarrekening tot gevolg hebben.

Gedurende de controle zijn geen significante punten gesignaleerd ten aanzien van feitelijke of vermoedelijke niet-nakoming van wet- en regelgeving of statuten, voor zover deze van belang worden geacht voor de mate waarin het algemeen bestuur in staat is zijn taken te vervullen.

Onze bevindingen in het kader van rechtmatigheid

Begrotingscriterium

Wij hebben bij de controle over 2018 de rechtmatigheid getoetst conform de bepalingen van het Bado en het controleprotocol 2018 van GR Havenschap Groningen Seaports, welke d.d. 17 december 2018 is vastgesteld door het algemeen bestuur.

Bij onze controle hebben wij aandacht gegeven aan de volgende onderwerpen:

- ▶ Het rechtmatigheidsbeheer.
- ▶ De naleving van het voorwaarden criterium.
- ▶ De begrotingsrechtmatigheid.
- ▶ De kredieten.
- ▶ Mutaties in de reserves.
- ▶ Het misbruik-en-oneigenlijk-gebruikcriterium.
- ▶ De niet-financiële beheershandelingen.

Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium toetsen wij of het budgetrecht van het algemeen bestuur is gerespecteerd. Wij beoordelen bij onze controle de overschrijdingen ten opzichte van de begrote lasten per programma. Dit betreffen enkel de lasten omdat hierop een beoordeling en rapportering van de accountant wordt gevraagd vanuit de Kadernota Rechtmatigheid.

Het algemeen bestuur autoriseert de begroting (en begrotingswijzigingen) en geeft daarmee toestemming voor de uitvoering van het beleid en de daarvoor benodigde middelen. Het is de verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur om begrotingsafwijkingen tijdig te signaleren en te rapporteren aan het algemeen bestuur. Door een goede inrichting van de planning- en controlcyclus zorgt het dagelijks bestuur ervoor dat de begroting en budgetten worden bewaakt en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan het algemeen bestuur, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen.

Voorwaardencriterium

Misbruik en oneigenlijk gebruik

Indien desondanks budgetten worden overschreden en niet meer gedurende het jaar kunnen worden voorgelegd aan het algemeen bestuur, is strikt genomen sprake van een onrechtmatigheid.

Deze overschrijdingen hoeven echter niet in alle gevallen te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Voor een juiste oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door het algemeen bestuur geformuleerde beleid, deze

wordt gecompenseerd door hogere opbrengsten of kostenoverschrijdingen bij opneemdereregelingen.

Deze overschrijdingen dienen te worden weergegeven in de jaarrekening en kunnen door het vaststellen van de jaarrekening alsnog door het algemeen bestuur worden geautoriseerd.

Wij zijn nagegaan of de financiële beheershandelingen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door het algemeen bestuur geautoriseerde begroting. Wij hebben geen overschrijdingen op lastenniveau ten opzichte van de gewijzigde begroting geconstateerd.

In de toelichting op het overzicht van baten en lasten is door het dagelijks bestuur een analyse van het overzicht van baten en lasten opgenomen. De afwijkingen zijn toereikend toegelicht. Het dagelijks bestuur stelt uw algemeen bestuur voor genoemde afwijkingen te autoriseren in het kader van de vaststelling van de jaarrekening 2018.

Vooruitlopend hierop zijn wij hiervan reeds uitgegaan bij het vormen van ons oordeel over de (begrotings)rechtmatigheid.

Wij hebben geen financiële rechtmatigheidsfouten geconstateerd ten aanzien van het voorwaardencriterium.

In de externe en interne regelgeving zijn diverse bepalingen opgenomen die erop zijn gericht om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Omdat na de verzelfstandiging van Groningen Seaports N.V. in juni 2013 geen activiteiten meer plaatsvinden in de GR, heeft geen toets op het misbruik- en oneigenlijk-gebruikcriterium plaatsgevonden.

Rechtmatigheidsbeheer

Niet-financiële beheershandelingen vallen buiten de scope van rechtmatigheidscontrole

Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard vallen buiten de scope van de rechtmatigheidscontrole door de accountant. De accountant toetst deze handelingen en beslissingen niet inhoudelijk door gegevensgericht onderzoek. Volstaan wordt in dit kader met het beoordelen van het interne systeem van risicoafwegingen. Binnen dit systeem moeten voorwaarden zijn geschapen om risico's goed te kunnen beoordelen en in de tijd te kunnen volgen.

Wij hebben ons een beeld gevormd over de wijze van totstandkoming van de inventarisatie van de risico's en de getrouwe weergave van de hieruit mogelijk voortvloeiende financiële gevolgen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van het jaarverslag.

Daarnaast hebben wij gericht geïnformeerd naar de lopende procedures waarbij GR Havenschap Groningen Seaports betrokken is, teneinde indicaties te verkrijgen over de eventuele risico's op dit vlak. Op grond hiervan beschikken wij niet over aanwijzingen die een nader onderzoek naar de (financiële) gevolgen noodzakelijk maakt.

Bijlagen

Controleaanpak

Jaarverslag

Bevindingen interne beheersing

Onafhankelijkheid

Verklaring van verantwoordelijkheden

Overzicht controleverschillen

Bijlage - Controleaanpak

Controleaanpak en -uitvoering

Controleaanpak en -uitvoering

Wij voeren onze controle uit met een mix van systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en een mix van vaste teamleden en ingeschakelde experts. Daarnaast beschikken wij als organisatie over verschillende kwaliteitsborgingsmaatregelen. Dit geheel tezamen leidt tot een kwalitatief goede controle. In dit verslag is voor elk bijzonder aandachtsgebied in onze controle terug te lezen wat de kernpunten in onze controle zijn geweest die hebben bijgedragen aan de kwaliteit in onze controle.

Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van onze gesprekken met het dagelijks bestuur over de belangrijke financiële en operationele ontwikkelingen is een aantal punten met een verhoogd risico voor de jaarrekening 2018 onderkend:

- ▶ Financiële positie en kwaliteit resultaat.
- ▶ Schattingen en toelichtingen in de jaarrekening.
- ▶ Waardering deelneming in Groningen Seaports N.V. en verstrekte lening aan Groningen Seaports N.V.
- ▶ Toelichting van de verplichtingen uit hoofde van de verstrekte borgstellingen aan Groningen Seaports N.V.

Wij rapporteren u over onze werkzaamheden en bevindingen ten aanzien van onze aandachtspunten in dit accountantsverslag. Ten opzichte van voorgaand jaar hebben wij geen significante wijzigingen doorgevoerd in onze controleaanpak.

Bijlage - Controleaanpak

Goedkeurings- en rapporteringstoleranties

De met u afgesproken goedkeurings- en rapporteringstoleranties

Op grond van het Bado stelt het algemeen bestuur de goedkeuringstolerantie vast die de accountant bij zijn jaarrekeningcontrole dient te hanteren. Bij besluit van 17 december 2018 zijn de goedkeurings-tolerantie en het normenkader vastgesteld door het algemeen bestuur.

Op grond van de jaarrekening 2018 bedraagt de goedkeuringstolerantie voor fouten afgerond € 26.120 (1% van de lasten) en voor onzekerheden € 78.360 (3% van de lasten). Als de goedkeuringstolerantie niet wordt overschreden, kan een goedkeurende controleverklaring worden afgegeven.

Deze goedkeuringstolerantie is een kwantitatief criterium. De uiteindelijke oordeelsvorming is echter altijd een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve afwegingen.

Het rapporteringsbedrag, de maatstaf die geldt voor het rapporteren van fouten en onzekerheden, is door ons bepaald op € 1.191.

Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeel-onthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	$\leq 1\%$	$> 1 < 3\%$	-	$\geq 3\%$
Onzekerheden in de controle (% lasten)	$\leq 3\%$	$> 3 < 10\%$	$\geq 10\%$	-

Inleiding

In het kader van onze controle van de jaarrekening is het onze taak om na te gaan of het jaarverslag voldoet aan de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en of het verenigbaar is met de jaarrekening, en ook om na te gaan of het jaarverslag, in het licht van de tijdens het onderzoek van de jaarrekening verkregen kennis en begrip omtrent de GR en haar omgeving, geen materiële onjuistheden bevat.

Vereisten jaarverslag

Uw jaarverslag bestaat uit de programmaverantwoording, de paragrafen en overige informatie. Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten bepaalt nadere voorschriften voor het jaarverslag.

In overeenstemming met de omvang en complexiteit van de provincie bevat het jaarverslag een evenwichtige en uitvoerige analyse van de financiële situatie op de verslagdatum, ontwikkelingen tijdens het boekjaar en inkomsten, alsmede een beschrijving van de risico's en onzekerheden. Daarnaast dient in het jaarverslag de verwachte gang van zaken te worden opgenomen. Ten aanzien van het gebruik van financiële instrumenten door de GR worden de doelstellingen en het beleid van de gemeenschappelijke regeling inzake risicobeheer vermeld. Overigens beschikt GR Havenschap Groningen Seaports zelf niet over financiële instrumenten en is van dit laatste dus geen sprake.

Bijlage – Bevindingen interne beheersing

Interne beheersingsmaatregelen

Bij de planning en uitvoering van de controle van de jaarrekening 2018 van GR Havenschap Groningen Seaports hebben wij de interne beheersmaatregelen, die onderdeel uitmaken van de administratieve organisatie van uw GR, in onze overwegingen betrokken. Wij hebben geen onderzoek naar de effectiviteit van de interne beheersing verricht, anders dan dat relevant is voor onze jaarrekeningcontrole. Derhalve kunnen we u ook geen oordeel over de interne beheersing per proces geven.

Op basis van onze uitgevoerde werkzaamheden komen wij tot de conclusie dat de beheersorganisatie van GR Havenschap Groningen Seaports (voor zover relevant voor de controle van de jaarrekening) in opzet van voldoende niveau is.

Bijlage - Onafhankelijkheid

Onafhankelijkheid

Invloed van ViO op relatie GR Havenschap Groningen Seaports en EY

De onafhankelijkheid van de accountant behoort tot het fundament van zijn beroep. In de maatschappelijke discussie over kwaliteitsverbetering van de controle speelt de onafhankelijkheid van accountant een belangrijke rol. Vanaf 1 januari 2014 is op alle assurance-opdrachten onder Nederlands recht de Verordening inzake onafhankelijkheid (ViO) van toepassing. Een aantal belangrijke punten uit de ViO, die wij hieronder hebben opgenomen, betreffen:

- ▶ Langdurige betrokkenheid
- ▶ Samenloop van dienstverlening
- ▶ Geschenken en giften

Langdurige betrokkenheid

Om alle schijn van afhankelijkheid te vermijden, kunnen de externe accountant en (senior) managers in het team maximaal zeven achtereenvolgende jaren in het team actief zijn. Daarna zullen zij intern roteren. Onze betrokkenheid in jaren laat het volgende beeld zien:

- ▶ drs. R.T.H. (Rob) Wortelboer RA; betrokken sinds de controle over het boekjaar 2012;

Dit betekent dat geen sprake is van overschrijding van de geldende termijn van zeven jaar.

Wij brengen u tijdig op de hoogte van belangrijke teamwisselingen. Intern beschikken wij over interne overdrachtsprocedures, zodat u geen hinder ondervindt van een teamwisseling.

Bijlage - Onafhankelijkheid

Invloed van ViO op relatie GR Havenschap Groningen Seaports en EY (vervolg)

Samenloop van dienstverlening

Ten aanzien van OOB's is de combinatie van wettelijke controles en overige dienstverlening volledig verboden, met uitzondering van met name genoemde overige assurance-diensten. Voor niet-OOB's, zoals GR Havenschap Groningen Seaports, is bepaald dat samenloop is geoorloofd als de non-assurance-dienst niet van materiële invloed is op het assurance-object. Als er wel materiële invloed is geldt in beginsel een verbod, behalve wanneer de non-assurance-dienst niet:

- ▶ subjectief of niet-routinematig is;
- ▶ een verwerkingswijze in het assurance-object ten gevolge heeft waarvan het assurance team twijfelt of deze verwerkingswijze passend is;
- ▶ leidt tot een bedreiging uit hoofde van belangenbehartiging.

Wij hebben in 2018 geen non-assurance-diensten voor GR Havenschap Groningen Seaports verricht die niet voldoen aan bovenstaande criteria.

Geschenken en giften

Zoals met u is overeengekomen, informeren wij u hierbij over de door ons ontvangen respectievelijk verstrekte geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid boven de € 100. Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid boven de € 100 ontvangen of verstrekt van/aan medewerkers van GR Havenschap Groningen Seaports.

Bijlage – Verklaring van verantwoordelijkheden

Algemeen

Wij hebben de jaarrekening voor 2018 van GR Havenschap Groningen Seaports gecontroleerd. Het is de verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur van GR Havenschap Groningen Seaports om de jaarrekening op te maken in overeenstemming met de van toepassing zijnde grondslagen van financiële verslaggeving, zijnde het BBV. Het is onze verantwoordelijkheid een controleverklaring inzake de jaarrekening te verstrekken, als bedoeld in artikel 213 tweede lid van de Gemeentewet. Onze controle is verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en het door het algemeen bestuur vastgestelde controleprotocol. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

GR Havenschap Groningen Seaports heeft volledige medewerking verleend en heeft ons alle gevraagde toelichtingen en documenten verstrekt.

Fraude en naleving wet- en regelgeving

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en het ontdekken van fraude en het naleven van wet- en regelgeving (hierna: onregelmatigheden) berust zowel bij het dagelijks bestuur als het algemeen bestuur. Het is van belang dat het dagelijks bestuur, onder toezicht van het algemeen bestuur, sterk de nadruk legt op het voorkomen van fraude en onregelmatigheden, waardoor de gelegenheden tot het plegen van fraude en onregelmatigheden kunnen afnemen, alsmede op het ontmoedigen daarvan, waardoor personen ervan kunnen worden weerhouden om fraude en onregelmatigheden te plegen omwille van de waarschijnlijkheid dat die wordt ontdekt en bestraft.

Onze controle dient zodanig te worden gepland en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang als gevolg van fouten of fraude bevat. Door de beperkingen die inherent zijn aan een controle, bestaat er een onvermijdbaar risico dat sommige afwijkingen in de financiële overzichten niet zullen worden ontdekt, zelfs wanneer de controle naar behoren is gepland en uitgevoerd overeenkomstig de Standaarden.

Bijlage - Verklaring van verantwoordelijkheden

Overige mededelingen

Fraude en naleving wet- en regelgeving (vervolg)

Onze controlewerkzaamheden omvatten mede de volgens Standaard 240 en 250 vereiste werkzaamheden, zoals brainstorming, het verzamelen van informatie met het oog op het vaststellen van en reageren op het risico van fraude en het uitvoeren van bepaalde werkzaamheden gericht op het risico van het doorbreken van interne beheersmaatregelen door het management, met inbegrip van inzage in journaalboekingen, beoordeling van schattingen en evaluatie van zakelijke redenen voor significante ongebruikelijke transacties.

Letter of representation

Wij hebben het dagelijks bestuur gevraagd om een letter of representation (gedateerd op de datum van afgifte van onze controleverklaring). Wij hebben geen specifieke paragrafen toegevoegd aan onze standaard letter of representation als gevolg van de specifieke situatie en/of specifieke omstandigheden van GR Havenschap Groningen Seaports.

Significante uitdagingen/moeilijkheden tijdens de controle

Er zijn geen significante uitdagingen/moeilijkheden geweest tijdens de controle.

Verbonden partijen

Wij hebben geen significante bevindingen ten aanzien van verbonden partijen geconstateerd, waaronder:

- ▶ geen/ontoereikende toelichting in de jaarrekening van verbonden partijen of significante transacties met verbonden partijen;
- ▶ significante transacties met verbonden partijen die niet correct zijn geautoriseerd en een indicatie voor fraude kunnen zijn;
- ▶ meningsverschil met het management over de verwerking en toelichting van significante transacties met verbonden partijen;
- ▶ niet-naleven van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving;
- ▶ problemen om vast te stellen welke partij de overheersende zeggenschap heeft.

Bijlage - Overzicht controleverschillen

Controleverschillen

Tijdens onze controle inventariseren wij verschillen tussen enerzijds bedragen, classificaties, presentatie en toelichting van jaarrekeningposten die de GR heeft opgenomen of gerapporteerd en anderzijds bedragen, classificaties, presentatie of toelichting zoals die naar onze mening in overeenstemming met het BBV dienen te worden opgenomen of gerapporteerd. Wij hebben tijdens onze controle geen materiële ongecorrigeerde controleverschillen geconstateerd.